

Landsbygdens framtid i Norden

Finlandssvensk landsbygdsriksdag

20-21.09.2008 i Mariehamn

Erland Eklund

Enheten för landsbygdsforskning

Åbo Akademi Vasa

Erland.Eklund@Abo.Fi

Innehåll

- Det svåra året 2008
- Några inspirationskällor för inlägget på landsbygdsriksdagen
- Landsbygd - och stad
- Skördefest på Åland
- Skördefesten som EU:s vision; CAPs andra pelare
- Renässans för CAPs 'första pelare'?
- Landsbygdspolitikens många mål
- Befolkningsfrågan: immigrationen till Nordens landsbygd
- Visionen: den nordiska landsbygdens tre pelare

Det svåra året 2008

- ”Krisernas år”
  - den globala livsmedelsfrågan
  - klimatfrågan
  - bioenergin
  - oljans pris
  - den amerikanska finanskrisen
- Efter en ovanligt lång högkonjunktur är vi på väg in i en lågkonjunktur

Några inspirationskällor för inlägget på landsbygdsriksdagen

- *Ska hela Sverige leva?* Sthlm: Formas 2008
  - 33 populärvetenskapliga artiklar om den svenska landsbygdsens framtid
- MUA (=Maaseudun uusi aika / 'Nya tider på landsbygden')
  - årlig konferens; augusti 2008 i Kuhmo med 100 finländska landsbygdsforskare & -utvecklare
  - S. Knuutila, P. Rannikko, Jukka Oksa & co 2008, *Kylän paikka: uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä [Byn som plats / byns plats: nya tolkningar rörande Sivakka och Rasimäki]*
- IRSA 2008 i Seoul = 'global' landsbygdssociologisk konferens
- Mellersta Finström

Landsbygd - och stad

- Många landsbygder, massor av definitioner
- Landsbygd och stad alltmera lika, alltmera sammanflätade
- SOU 2003:23: *Landsbygdens särskildhet*
  - det brukade landskapet: dess institutioner & infrastruktur samt de sociala relationer som präglas av dessa
  - glesheten

OECD: Finland har en stad; Holland ingen landsbygd

Skördefest på Åland

- Skördefesten som illustration till en vision om landsbygdens framtid i Norden
  - direktkontakt producent – konsument
  - korta livsmedelskedjor
  - ekologiska produkter; hantverkets renässans
  - horisontella nätverk mellan producenter av produkter, tjänster och upplevelser
  - återupplivandet av marknaden och torget som plats för ekonomiskt och socialt byte
  - ett stänk av karneval, kulturekonomi

Skördefesten som EU:s vision; CAPs andra pelare

- EU:s vision: landsbygden som rum för ekologiska produkter, fritidslandskap, upplevelse och rekreation. Tydlig från början av 1990-talet.
- Nordens landsbygd ur EU perspektiv: enormt, huvudsakligen outnyttjat rum för den europeiska, urbana befolkningens rekreationstjänster men också ”ekosystemtjänster” – upprätthålla naturens långsiktiga reproduktiva kapacitet
- ***Finns det någon realism i denna vision; skulle den kunna bli verklighet och leda till en vital landsbygd i Norden? Hur stark är ’den andra pelaren’?***

Renässans för 'den första pelaren' i CAP?

- Den första pelaren: produktion av livsmedel eller råmaterial för livsmedelsindustrin, fibrer m.m. = lantbrukspolitiken
- EU:s dilemma: den första pelaren levererade så effektivt att EU drabbades av långvariga överproduktionsproblem på 1980-talet
- 2008: från global överproduktion till livsmedelsbrist? Jfr 1974?
- Långsiktigt trendbrott eller tillfälligt anpassningsproblem?

Landsbygdspolitikens många mål

- Minska negativa miljöeffekter från lantbruket: **ekologisk modernisering** av hela livsmedelssektorn (naturens, djurens och människornas hälsa) samtidigt med
- 'produktion' av fritidslandskap, biodiversitet, ekosystemtjänster m.m.

Landsbygd: glesbygd eller rymlighet

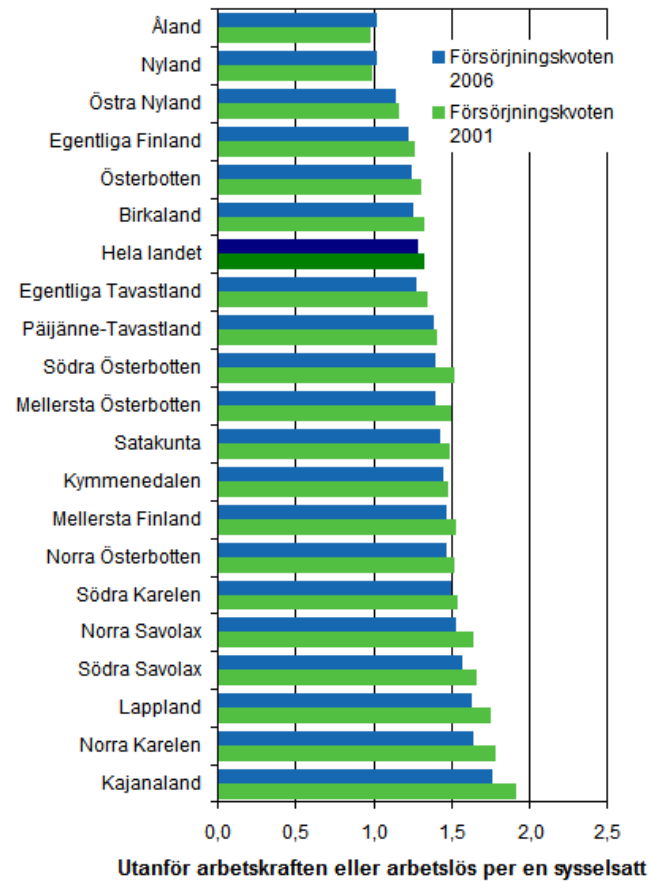
S. Knuuttila, P. Rannikko, Jukka Oksa & co 2008, *Kylän paikka: uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä [Byn som plats / byns plats: nya tolkningar rörande Sivakka och Rasimäki]*

- Fråga: kan de 'tillfälliga besökarna' i avgörande grad medverka till upprätthållande av levande landsbygd?
  - framtiden för systemet med det nordiska 'två bostäder-systemet'
  - naturturismens framtid
  - 'ruralkapitalets styrka'

Landsbygden som industrilandskap: 'den tredje pelaren'

- Visionens som försvann:
1970-talets vision om landsbygden som hemvist för småindustri
- 'Flexibel specialisering' landsbygdens styrka; tag tillvara den regionalt förankrade kunskapen om hantverkets och varutillverkningens alla aspekter
- Österbotten som positivt exempel

Befolkningsfrågan: immigrationen till Nordens landsbygd

- Jan Amcoff: ”I princip finns det bara en faktor som skulle kunna ändra den dystra befolkningsituationen, nämligen en kraftig inflyttning av samma slag som den stadsnära landsbygden har upplevt under de senaste tre till fyra decennierna”
- ”Kärnfrågan blir kanske inte hur möjligheterna att livnära sig ser ut, utan snarare hur det står till med intresset att bosätta sig på landsbygden”

Visionen: den nordiska landsbygdens tre pelare

- Den första pelaren: Ett ekologiskt moderniserat lantbruk och skogsbruk
- Den andra pelaren: Det rymliga Norden – rekreationens och naturälskarnas landsbygd
- Den tredje pelaren: den varutillverkande landsbygden, den flexibla industrin hemvist – och gruvindustrins

Välkomna till Vasa 17-21 augusti 2009

- Europeiska landsbyggsociologisk konferens
- www.esrs2009.fi